

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUDJET-SOLIQ SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI

Yuldasheva Shaxnoza Xojakbar qizi
Bank-moliya akademiyasi magistranti

Kirish: Mamlakatimizda byudjet-soliq sohasida olib borilayotgan islohotlar zahirida aholi turmush farovonligini yuksaltirish, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning jadal rivojiga keng imkoniyat yaratish maqsadi mujassamdir. Xususan, iqtisodiyotda soliq yukini yanada kamaytirish, soliq solish mexanizmini soddalashtirish hamda soliq ma'murchiligini takomillashtirish borasidagi chora-tadbirlar ana shu maqsad ro'yobiga qaratilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 18 iyuldagi "Soliq ma'muriyatchiligini tubdan takomillashtirish, soliqlar va boshqa to'lovlarning yig'iluvchanligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmonida byudjetga soliq tushumlarini ishonchli prognozlashtirish faoliyatni takomillashtirish, hududlarning soliq salohiyatini tizimli tahlil qilish orqali soliq solish ob'ektlarini to'liq qamrab olishni ta'minlash, hududlarning o'ziga xos xususiyatlari va soliq to'lash salohiyatini hisobga olgan holda Davlat byudjeti daromadlari prognoz ko'rsatkichlarining xolisligi va asosligini baholash, daromadlar prognozini sifatli shakllantirish borasida yetarlicha muammolar mavjudligi va ushbu jarayonlarni takomillashtirish borasidagi vazifalar belgilab berilgan edi¹. Darhaqiqat, bugungi kunda davlat byudjeti daromadlarini prognoz qilishda hududlarning soliq salohiyatini hisobga olish masalasiga yetarlicha e'tibor berilmay kelinmoqda, vaholanki, soliqlarni prognoz qilishning asosida soliq potensialni aniqlash yotadi. Soliq potensialini to'g'ri aniqlash esa byudjetga soliq tushumlarining kelib tushishini aniqlashda eng muhim baza bo'lib hisoblanadi.

Budjet-soliq siyosatining o'ziga xos bo'lgan eng asosiy xususiyati shundan iboratki, bu siyosat mamlakat ishlab chiqaruvchi kuchlarining rivojlanishiga va iqtisodiy muvaffaqiyatlarga uzluksiz ravishda ta'sir ko'rsatib turishga yo'naltirilgan bo'lishi kerak. Bilamizki, yaqin o'tmishda mamlakatimiz iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotiga, ma'lum ma'noda, to'sqinlik qilib qolgan budjet-soliq siyosati yurgizildi. Buning ustiga shu davrlar mobaynida mamlakat taraqqiyotini ta'minlashda faol budjet-soliq siyosatning rolga yetarlicha baho berilmadi. Jamiyat hayotining barcha jabhalarida va eng avvalo, iqtisodiy sohada moliyaviy munosabatlarning roli buzib ko'rsatildi. Moliya va moliyaviy dastaklarning faol roli inkor etilib, budjet-soliq siyosat talab etilgan muammolarni hal qilishga qaratilgan zarur usullarni ishlab chiqishga o'zgarish qilib qoldi. Rivojlanishning uzoq davriga

¹ Юлдашева У.А. Зарубежный опыт государственного регулирования предприятий малого бизнеса// Бизнес-эксперт. Иктисодиёт, 2020. №1(145). 181 б.(08.00.00. №3)

mo'ljallangan va ilmiy jihatdan asoslangan konsepsiyalarning ishlab chiqilmaganligi, kam samara beradigan, qisqa muddatli foyda olishni ko'zlab amalga oshirilgan chora-tadbirlar iqtisodiyotni qiyin ahvolga olib keldi.

O'zbekiston iqtisodiy rivojlanishda bozor munosabatlariga yuz tutar ekan, ijtimoiy hayotning barcha sohalarida bo'lgani kabi, moliyaviy munosabatlarida, shu jumladan budget-soliq siyosatida ham chuqur islohotlarni amalga oshirishga to'g'ri keldi. Belgilangan strategik vazifalar davlatning taktik chora-tadbirlari asosida bajarila boshlandi. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7-fevral "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi 4947-sonli Farmonini qabul qilinishi mamlakatimiz kelajagini belgilaydigan hamma sohadagi strategiyani yaratdi .

Bu borada O'zbekiston Respublikasining 2020 yil 30 dekabrda "2021 yil uchun O'zbekiston Respublikasining Davlat budjeti to'g'risida"gi Qonuni qabul qilinganligi hamda yangi tahrirdagi Soliq kodeksining qabul qilinishi bilan budget-soliq siyosati tizimida qator o'zgartirish va qo'shimchalar kiritildi. Buni 2021 yil 1 yanvardan boshlab esa, Soliq kodeksining umumiy qismi bo'yicha endilikda barcha soliq turlari bo'yicha soliq stavkalari Soliq kodeksi bilan belgilanishini ijobiy faoliyat deb qayd etish mumkin. Mamlakatimizda pul-kredit siyosati, baho siyosati, investitsion siyosat, ijtimoiy siyosat, migratsion siyosat va boj siyosatida ham keskin ijobiy siljishlar samarali tarafdagi o'zgardi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 03 aprel "Koronavirus pandemiyasi davrida aholi, iqtisodiyot tarmoqlari va tadbirkorlik subektlarini qo'llab-quvvatlashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-5978-sonli Farmoni33 qabul qilinishi iqtisodiyot tarmoqlarini va aholini qo'llab-quvvatlashda o'z ijobiy natijalarini berdi.

Endilikdagi asosiy vazifalarimiz mamlakatimiz budget-soliq siyosati muammolari qatoriga uning davr bilan hamnafasligini ta'minlash, uning davlatimiz rivojlanishining o'zgargan sharoitlariga tezda moslasha bilishini ta'minlash, o'z yechimini kutayotgan vazifalarni hal etish uchun kerakli usullarni o'z vaqtida topa bilish, strategik konseptual yechimlarni ishlab chiqish, mablag'larga qarab yashash talabiga rioya etilishini ta'minlash, fuqarolar ijtimoiy talab-ehtiyojlarini qondirishning moliyaviy bazasini, ya'ni asosini belgilashda qoldik usulidan ijtimoiy xarajatlarning adresliligini ta'minlashga o'tish kabi tadbirlar kiradi.

Shu bilan birgalikda hozirgi sharoitda ishlab chiqilgan davlat budget-soliq siyosati konsepsiyasining maqsadi iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish, ijtimoiy ishlab chiqarish samaradorligini butun choralar bilan oshirish asosida jamiyat a'zolarining turmush farovonligi darajasini ta'minlashdan iborat. Budget-soliq siyosati strategiyasining ijtimoiy yo'naltirilganligi xalq farovonligini oshirishga yuboriladigan moliya resurslarini ko'paytirish imkoniyatlarini qidirib topishda namoyon bo'libgina qolmay, balki iqtisodiy siyosatning bosh maqsadiga butunlay yangicha yondoshuvda ham namoyon bo'ladi va endilikda aholi turmush darajasi

va ishlab chiqarishning o'sishini moliya resurslardan samarali foydalanish yo'nalishlarini belgilaydi.

Budjet-soliq siyosatini faollashtirish maqsadida moliyaviy resurslarni qayta taqsimlash amaliyotini tubdan o'zgartirish katta ahamiyatga ega. Budjet vositasida, shuningdek, yuqori tashkilotlar orqali amalga oshiriladigan «vertikal» uslubga qarama-qarshi moliyaviy resurslarni moliya bozori orqali «gorizontal» qayta taqsimlash ham borgan sari yanada keng rivoj topadi. Mablag'larning o'tkazib turilishi esa moliyaviy resurslardan talab va taklifdan kelib chiqqan holda foydalanishni nazarda tutadi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, mamlakatimizda budjet-soliq siyosatini takomillashtirish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz.

Davlat budjetidagi defitsitni yo'l qo'yilgan eng kam daraja doirasida (YAIMning 3-4%i atrofida) cheklashga yo'naltirilgan qattiq moliyaviy siyosatni amalga oshirish.

Davlat xarajatlarining birinchi navbatda iqtisodiyotdagi zarur tarkibiy o'zgarishlarni amalga oshirish, ishlab chiqarishning o'sishini ko'zlab yo'naltirishni ta'minlash.

Ijtimoiy yo'naltirilgan bozor iqtisodiyotini shakllantirish talablaridan kelib chiqqan holda, aholining ijtimoiy himoyasini ta'minlash, aholining konstitutsiya bilan kafolatlangan huquqlarini himoya qilishni ta'minlovchi moliyaviy bazani yaratish, erkin mehnat va ishbilarmonlik asosida aholi turmush darajasini ko'tarish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish. Ijtimoiy himoyaning adresli bo'lishiga, moliyaviy mablag'larning ijtimoiy yordamga haqiqatda muhtoj aholi qatlamlariga yetib borishini ta'minlash.

Davlat budjeti va korxonalar moliyaviy ahvolidan barqarorligini ta'minlash.

Budjet intizomiga qat'iy rioya qilish.

Soliq siyosatini erkinlashtirish va takomillashtirish.

Mahalliy budjetlarni shakllantirish manbalari bo'lgan respublika soliqlari bilan mahalliy soliqlar o'rtasida aniq chegara o'tkazish.

Davlat budjeti daromadlarini katta qismini mahalliy budjetlarga berish, ularning daromad manbalarini mustahkamlash.

Soliq siyosati belgilab bergan chora-tadbirlarni amaliyotga tadbiq etuvchi tegishli budjet-soliq mexanizmini ishlab chiqish va takomillashtirish va boshqalar.

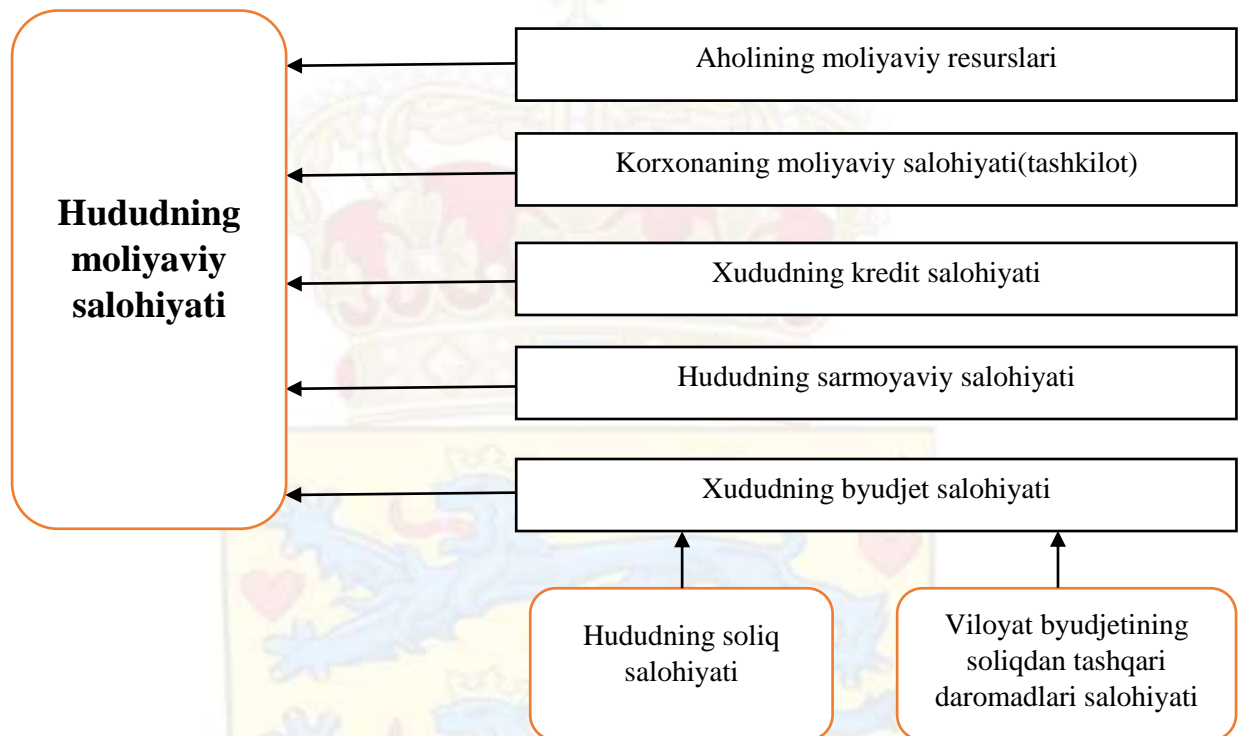
Demak, davlat budjet-soliq siyosatini mamlakat moliya tizimining barcha bo'g'inlarida moliyaviy resurslarning o'sishini mutanosiblashtirilgan holda ta'minlash bo'yicha davlat ijtimoiy-iqtisodiy siyosatining asosiy qismi sifatida qarash kerak.

Mamlakat soliq potentsiali hududlar soliq potentsiali yig'indisidan iborat, hududlar soliq potentsiali o'z navbatida soliq to'lovchilarning soliq va yig'imlarni to'lash salohiyati sifatida izohlanib, yuridik va jismoniy shaxslarning maqomidan

kelib chiqib ma'muriy-hududiy birliklarni solikli daromadlar bilan ta'minlash darajasi bilan bog'liq.

Xususan bir qator iqtisodchi olimlarimiz har bir mahalliy ma'muriy hududdagi soliq tizimi tomonidan undirilishi kerak bo'lgan umumdavlat soliqlari bo'yicha soliq summalarining aniq belgilangan ma'lum bir qismi bevosita mahalliy byudjetlarning ixtiyorlariga biriktirilgan daromadlar ko'rinishida qat'iy ulushda va doimiy asosda qoldirilishi oldindan belgilanib qo'yilishi kerakligini ta'kidlaydilar.

1-rasm. Hudud moliyaviy salohiyatining tarkibi²

Bizning fikrimizcha, byudjet va soliq salohiyatini ajratish muhim ahamiyatga ega. Shunday qilib, Hudud soliq salohiyati byudjet salohiyatining asosiy ulushini tashkil qiladi, ammo hudud soliq salohiyati bilan bir qatorda soliqsiz byudjet daromadlarining salohiyatini ham o'z ichiga oladi. Ya'ni, davlat boshqaruvi orqali daromad olish qobiliyati sifatida aniqlanishi, mavjud vakolatlarga muvofiq munitsipal mulk va tegishli organlar tomonidan xizmat ko'rsatish mumkin. Sxematik ravishda moliyaviy salohiyatning tuzilishini 1-rasmda ko'rsatilganidek aks ettirish mumkin.

Byudjet tizimining turli bo'g'inlari o'rtasida daromadlarni qayta taqsimlash mexanizimining asosini hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish darajasidagi assimetrik tafovut tashkil etadi. Shuning uchun mahalliy byudjetlar moliyaviy barqarorligini ta'minlashda, birinchi navbatda, hududlar iqtisodiy salohiyatini oshirish va undan samarali foydalanish chora-tadbirlarini ishlab chiqish

² Yuldasheva Umida, Hududlarning soliq salohiyatini aniqlash va tahlil qilish uslubiyotini takomillashtirish

hisoblanadi. Hududlar bo'yicha bazaviy sharoitlarda undirilishi mumkin bo'lgan soliqlar yig'indisi keltirilgan(1-jadval).

Davlatning muvozanatli taraqqiyotini ta'minlash R.A.Masgreyv nazariyasiga ko'ra³, markaziy hokimiyatning asosiy funksional vazifasi hisoblanadi. Mamlakat aholisini davlat ijtimoiy xizmatlari bilan mutanosib ta'minlashning iqtisodiy mexanizmlari hududiy iqtisodiy salohiyatni yuksaltirish va undan oqilona foydalanishni rag'batlantirish tizimini shakllantirishi zarurdir⁴.

1-jadval

Hududlar bo'yicha bazaviy sharoitlarda undirilishi mumkin bo'lgan soliqlar yig'indisi (2021 yil uchun prognoz.mlrđ.so'mda)⁵

No	Hudud nomi	An'anaviy usulda	Hududlarning soliq salohiyatini belgilash bo'yicha	Farqi
	JAMI	26 970,6	27 055,6	85,0
1	Qoraqalpog'iston Respublikasi	1 457,6	1 462,2	4,6
2	Andijon viloyati	2 093,5	2 100,1	6,6
3	Buxoro viloyati	1 776,9	1 782,5	5,6
4	Jizzax viloyati	1 098,4	1 101,9	3,5
5	Qashqadaryo viloyati	2 299,6	2 306,8	7,2
6	Navoiy viloyati	1 453,4	1 458,0	4,6
7	Namangan viloyati	1 738,1	1 743,6	5,5
8	Samarqand viloyati	2 336,2	2 343,6	7,4
9	Surxondaryo viloyati	1 537,1	1 541,9	4,8
10	Sirdaryo viloyati	675,7	677,8	2,1
11	Toshkent viloyati	2 766,9	2 775,6	8,7
12	Farg'ona viloyati	2 594,7	2 602,9	8,2
13	Xorazm viloyati	1 288,7	1 292,8	4,1
14	Toshkent shahri	3 853,5	3 865,6	12,1

Ushbu jadval ma'lumotlariga ko'ra, 2021 yildagi mahalliy byudjetlar prognozi keltirilgan. Bunda soliq salohiyatini belgilash mexanizmidan kelib chiqqan holda belgilangan prognoz va ungacha amal qilgan an'anaviy usulda belgilangan prognozga nisbatan afzalligi raqamlar bilan ifodalangan. Bundan kelib chiqib, 85 mlrd.so'm mablag' respublika byudjetidan tejalmoqda. Xususan, eng yuqori

³ Масгрейв, Р.А. Государственные финансы: теория и практика / Р.А. Масгрейв, П.Б. Масгрейв // Пер. с англ. – М.: Бизнес Атлас, 2009. – 716 с.

⁴ Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. No 1, yanvar-fevral, 2018 yil.

⁵ Manba: Iqtisodiyot va moliya vaziri ma'lumotlariga asosan muallif tomonidan tayyorlandi

ko'rsatkich bo'lib Toshkent shahri 12,1 mlrd.so'm, biz tomonidan tahlil qilingayotgan Navoiy viloyati bo'yicha esa 4,6 mlrd.so'mni tashkil etmoqda.

Mahalliy byudjet daromadlarni prognozlashtirish formulalari soliq salohiyatiga bog'liq ravishda ishlab chiqilishi va shu asosda oshkoralik hamda bir xil yondashuv bilan prognoz belgilash, transfertlar ajratilishini adolatligini ta'minlab beradi. Respublikamiz byudjeti mablag'larini tejalishi va samarali foydalanilishini ta'minlaydi.

Soliq salohiyati makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni hisobga olishi bilan birga soliq to'lovchining soliqqa tortish tartibi yuzasidan tanlovini ham e'tiborga qaratishni nazarda tutadi. Bu o'z navbatida mamlakatda qo'llanilayotgan soliq siyosati samaradorligi va soliq ma'murchiligi natijadorligi ko'rsatkichlarini aniqlash imkonini beradi⁶.

Hududlar soliq salohiyatini baholash hududlar soliq salohiyatining o'lchanadigan ko'rsatkichlari tizimi, uni belgilovchi omillar va miqdoriy xususiyatga ega bo'lgan omillar hududlarining soliq salohiyatiga ta'sirini baholash usullari orqali taqdim etiladi. Hududlar soliq salohiyatini baholash usullari funksional-uslubiy asosda tasniflanib, nafaqat haqiqiy baholash usuli bilan, balki maqsadlar va prognoz ufqlari bilan ham belgilanadi. Shu bilan birga, baholash usullarining kamchiliklarini bartaraf etishning taklif etilgan vositalarini hisobga olgan holda, qisqa muddatda hududlar soliq salohiyatini tizimsiz baholash uchun ekstrapolyatsiya usullarini tavsiya etish mumkin, uzoq muddatli tizimni prognoz qilish uchun modellashtirish usullaridan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Hududning soliq salohiyati, bir tomondan, "Hududning iqtisodiy tuzilishi bilan belgilanadi va uning soliq ob'ektlari yoki asoslari sifatida tan olingan soliq resurslari bilan ta'minlanishi bilan tavsiflanadi. Boshqa tomondan, aynan soliq salohiyati soliq tushumlarining moddiy asosini tashkil etadi va bu turli darajadagi byudjetlarning, shu jumladan hududiy daromadlar qismini shakllantirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi"⁷. Soliq salohiyatini ikki tomonlama baholashda e'tiborga olinishi kerak, bu hududning turli ijtimoiy iqtisodiy va ilmiy-amaliy muammolarini hal qilishda puxta yondashuvlarni ishlab chiqish uchun muhimdir. Soliq salohiyatini baholashning to'g'riligi va asosiligi asosan ishlatilgan asosiy ko'rsatkichlarga, usullar va uslubiy yondashuvlarga bog'liq⁸.

Xulosa

Xulosa o'rnida yuqorida soliq salohiyati borasidagi keltirilgan fikr-mulohazalar, yondashuvlarni umumlashtirgan holda aytganda, soliq salohiyati shakllari, turlari tasniflash mezonlaridan kelib chiqib yanada kengaytirish mumkin.

⁶ Islamkulov A.K. Mahalliy byudjetlar daromadlari barqarorligini ta'minlash masalalari // "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. № 4, iyul-avgust, 2016 yil.

⁷ Слепнева Л.Р. Факторы, определяющие величину налогового потенциала Республики Бурятия // Вестник Экономист ЗабГУ. – 2013. – №6. – С. 122-136.

⁸ Рогатенюк Э.В. Оценка параметров налоговой политики Республики Крым // Ученые записки КФУ им. В.И. Вернадского. Серия Экономика и управление. – 2017. – Том 3 (69). – №1. – С. 70-84.

Bugungi kunda respublikada hududlar soliq salohiyatini rivojlantirish ta'siri cheklangan qobiliyati va hududlar qiziqishi, O'zbekiston Respublikasi konsolidatsiyalashgan byudjetining soliq tushumlari, hududiy va mahalliy soliqlar past ulushi bilan xarakterlanadi. Shu bilan birga, zamonaviy soliq tizimi sharoitida, soliq salohiyati raqobat xususiyatlarini mustahkamlash, masalan, hududlar soliq salohiyatini oshirish hissasi, uning takomillashtirish uchun konseptual yo'nalishlarini amalga oshirish talabi, byudjetlararo munosabatlar rag'batlantirish funksiyasini rivojlantirish, yangilik va investitsiya jarayoni uchun soliq imtiyozlarini faollashtirish.

Hududlar soliq salohiyatini aniqlashda mavjud resurs, fiskal va aralash yondashuvlar qatorida aralash yondashuv respublikaning zamonaviy soliq tizimi sharoitlariga eng mos keladi. Moliya va resurs tarkibiy qismlaridan tashqari, hududlar soliq salohiyatining institutsional xususiyatlarini hisobga olib, uni soliq organlari tomonidan boshqarilganidek, amaldagi Qonunchilik va soliq siyosati kontekstida aks ettirishni talab qiladi. Hududlarning soliq salohiyati mohiyatiga resurs va fiskal yondashuvlarni farqlash doirasida to'rtta asosiy farqlovchi xususiyatlar (nazariy va uslubiy jihatlar), funksional (soliq funksiyasiga asoslangan), muhim (soliq salohiyati va haqiqiy soliq daromadlarini farqlashga asoslangan) va faktorial(prognozni tanlash ufqida) aniqlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi. –T.: “Adolat”, 2020
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “O'zbekiston Respublikasining soliq siyosatini takomillashtirish konsepsiyasi to'g'risidagi” 2018-yil 29-iyundagi PF-5468-son farmoni
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli O'zbekiston-2030” strategiyasini tasdiqlash va uni savaraliamalga oshirish tadbirlari to'g'risida”gi 2020 yil 6 oktyabrdagi PF-6079 sonli Farmoni
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 30 dekabrdagi “O'zbekiston Respublikasining “2022 yil uchun O'zbekiston Respublikasining Davlat byudjeti to'g'risida”gi Qonuni ijrosini ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-73-son qarori
5. O'zbekiston respublikasi vazirlar mahkamasining "Soliq ma'muriyatchiligida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida”gi 359-sonli qarori
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish va yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-1730-sonli qarori, 2012 yil 21 mart

7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 2-fevraldagi "Sun'iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish uchun shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to'g'risi"dagi PQ-4996-sonli qarori

8. O'zbekiston Respublikasining "Soliq va byudjet siyosatining 2018 yilga mo'ljallangan asosiy yo'nalishlari qabul qilinganligi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi O'RQ-454-sonli qonuni, 2017 yil 18 dekabr

9. O'zbekiston Respublikasining qonuni "Soliq ma'muriyatchiligi takomillashtirilishi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi O'RQ-455-sonli qonuni, 2017 yil 18 dekabr

10. Mattos, E. Flypaper effect revisited: evidence for tax collection efficiency in Brazilian municipalities/ E. Mattos, F. Rocha, P. Arvate //Estudos Econômicos (São Paulo). – 2011. – T. 41. – №. 2. – P. 239-267
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=1lv_0xsAAAAJ&citation_for_view=1lv_0xsAAAAJ:JV2RwH3_ST0C

11. Xudoyqulov S. K., Hududlarning soliq salohiyatini baholash metodologiyasini takomillashtirish // «Soliq ma'murchiligini takomillashtirish orqali soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarning yig'iluvchanligini oshirish» mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya, Toshkent – 2018

12. Nicoletta Ferugilo (2007). Overview of Fiscal decentralization. UNDP.; Wallis J., Oates W. Decentralization in the Public Sector: An Empirical Study of State and Local Government // Fiscal Federalism: Quantitative Studies / Ed. by H. Rosen. Chicago: University of Chicago Press,1988. – P. 13-15. Brennan, G. The Power to Tax: Analytical
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=1lv_0xsAAAAJ&citation_for_view=1lv_0xsAAAAJ:isC4tDSrTZIC

13. Yuldasheva Umida, Hududlarning soliq salohiyatini aniqlash va tahlil qilish uslubiyotini takomillashtirish // Iqtisodiyot. 2021. №4. 68 b. (08.00.00. №25)

14. Yuldasheva U.A. Tax reform of 2019 in Uzbekistan// International journal of integrated education. 2020. Vol.3. №10. JIF-7.242(08.00.00.№2)
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=1lv_0xsAAAAJ&citation_for_view=1lv_0xsAAAAJ:TFP_iSt0sucC

15. Xayriddinov A.B. Mahalliy byudjetlar daromad bazalarining barqarorligini ta'minlash yo'llari. I.f.n. ilmiy darajasini olish uchun tayyorlangan diss. avtoreferati. –T.: 2011. –b. 13.

16. Islamkulov A.K. Mahalliy byudjetlar daromadlari barqarorligini ta'minlash masalalari // "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. № 4, iyul-avgust, 2016 yil.

17. Malikov T., Xaydarov N. Budjet (tizimi, tuzilmasi, jarayoni).

18. <http://www.lex.uz> – O‘zbekiston Respublikasi qonunlari bazasi sayti
19. <http://www.mf.uz> – O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi sayti
20. <http://www.soliq.uz> – O‘zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo‘mitasi sayti
21. <http://www.stat.uz> – O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi sayti

